

N:o 1.

Af herr O. W. Redelius, om antagande af ny ecklesiastik boställsordning.

Förslag till ecklesiastik boställsordning framlades för 1889 års Riksdag af Kongl. Maj:t. Utan att ingå i någon pröfning af förslaget tillstyrkte lagutskottet Riksdagen att »för närvarande icke bifalla det samma.» Detta utskottets betänkande bifölls af Andra, men återremitterades af Första kammaren. Då kamrarne således stannade i olika beslut, var frågan vid den riksdagen förfallen. Men då förslaget alltså icke blef föremål för den allsidiga och grundliga pröfning, som det utan tvifvel förtjenade, och då en kommande Riksdag icke är bunden af en föregående Riksdags beslut, torde giltiga skäl icke saknas att återupptaga ärendet. Såsom ytterligare skäl dertill torde kunna åberopas, utom frågans egen vikt och betydelse, den länge uttalade önskan, det länge kända behovet att erhålla en ändamålsenlig ecklesiastik boställsordning. Det torde därför ursäktas mig, att jag nu såsom min motion upptager det vid senaste riksdagen fallna förslaget derom. Jag gör detta för att försöka draga frågan fram ur den »återvändsgränd», i hvilken den samma under förra riksdagen råkade komma; och dessutom af den anledning, att jag tror frågan kunna lösas på ett sätt, som är egnadt att tillfredställa åtminstone dem, som då hufvudsakligen bidrogo att undanskjuta densamma. Ty detta undanskjutande härledde sig utan tvifvel från en önskan, som ock tydligt uttalades, att församlingarne måtte befrias från deras byggnadsskyldighet; hvaraf naturligtvis

följden skulle blifva den, att presterna d. v. s. här *kyrkoherdarne skola ensamme bygga och underhålla alla laga hus å deras boställen*. Detta är uppenbarligen frågans kärnpunkt och så länge den icke löses i önskad riktning, torde den utgöra ett öfverstigligt hinder för antagandet af någon ecklesiastik boställsordning. Det torde derföre vara skäl att taga i allvarligt öfvervägande, om ej frågan skulle kunna lösas i antydda riktning på ett lyckligt sätt. Jag tror det, och är lifligt öfvertygad derom, att kyrkoherdarna icke böra motsätta sig en sådan lösning. Med litet tillmötesgående å ömse sidor torde saken kunna ordnas på följande sätt:

I.

All byggnads- och underhållsskyldighet å andra klassens bostadsboställen å landet öfverflyttas från församlingarna på kyrkoherdarna med vilkor:

1:o att komministrarne i deras ringa vilkor erhålla utöfver den reglerade lönen ett hundra kronor hvardera årligen såsom byggnadshjelp att utgå af pastoratet från och med det år, skyldigheten att bygga åt kyrkoherden upphör;

2:o att de ecklesiastika boställena med *hela* deras afkastning behållas jemte öfriga löningsmedel för sitt egentliga ändamål. Ty derigenom kunde hädanefter stiftsvis bildas kassor af:

- a) de vakansmedel, som ej skola ingå till enke- och pupillkassan; och
- b) de skogsmedel, som ej tillfalla boställshafvaren.

Dessa kassor, som gifvetvis skulle stå under domkapitlens förvaltning och kunde få namn af »de ecklesiastika boställenas byggnadskassa», skulle bereda möjlighet att åt kyrkoherdarna, först och främst de svagast aflönade bland dem, lemna någon, om än ringa, hjälp till lättnad i deras ökade börda. Tydligen kunna icke dessa ifrågasatta kassor öfvertaga byggnadsskyldigheten helt och hållet, icke ens på långt när lemna fullt vederlag för församlingarnas byggnadsskyldighet, men blott lemna någon hjälp, der den bäst behöfves. Och då genom denna anordning ingen nämnvärd rubbning skulle ske i det historiskt gifna, men församlingarna vunne den önskade befrielsen, har jag vågat mig på försöket att tillämpa dessa grunder i boställsningordningen och redigerat förslaget i öfverensstämmelse härmed.

II.

Vill man befria såväl presterskap som församling från byggnadsskyldighetens tunga, torde det kunna låta sig göra på följande sätt:

All tionde och alla afgifter till presterskapet samt all behållen afkastning af de ecklesiastika bostälernas skogar ingå till staten = till presterskapets lönerogleringsfond, hvarur sedan den genom ny reglering bestämda fyllnadsaflöningen, utöfver boställets behållna afkastning, utbetalas till vederbörande vid de allmänna kronouppbördsmötena af kronofogden, som då ock uppbär tionden och de andra afgifterna. Bostället utarrenderas i författningsenlig ordning på 20 år på vilkor bland andra, att arrendatorn ålägges att mot afdrag å arrendet bygga och underhålla alla boställets laga hus, och att presten åtnjuter in natura bostad, vedbrand, om bostället dertill lemnar tillgång, erforderlig embetsskjuts och trädgård.

Denna enkla anordning skulle medföra många fördelar:

1:o. För församlingen:

- a) som derigenom befriades från deras byggnadsskyldighet;
- b) som kunde få sina afgifter mera rättvist fördelade, att icke såsom nu den ene får betala 50 öre för en till 5,000 kronor taxerad inkomst under det en annan utan beskattningsbar inkomst har att betala 3 kronor 45 öre.

2:o. För presterskapet:

- a) som besparades nödtvånget att för sin bergning studera och idka jordbruk och kreatursskötsel, och i stället finge mera tid att egna åt sina mångfaldiga embetsåligganden och få studera sådant, som närmare rör deras embete;
- b) som genom jemnade löner kunde slippa att så mycket som nu söka transport, hvilken ändring skulle lända så församling som presterskap till båtnad.

3:o. För boställena:

- a) som i allmänhet kunde blifva bättre brukade och tillvaratagne i afseende på deras naturliga tillgångar;
- b) och med tiden lemna högre afkastning till så enskildt som allmänt gagn.

4:o. För dissenters:

- a) som ur den sålunda tillkomna allmänna fonden skulle kunna till aflöning åt sina föreståndare erhålla bidrag i förhållande till folk-mängden lika med svenska kyrkans egna församlingar, under förut-sättning dock att de begagnade den loffliga utvägen och bildade egna församlingar med egna föreståndare, som af myndigheterna pröfvades duglige och finge sig ålagdt att för det allmänna bästa utföra sådana embetsgöromål, som nu åligga svenska kyrkans presterskap;

b) och så hade de ingen orsak mer att klaga öfver skyldigheten att i likhet med öfrige medborgare betala tionde.

5:o) För svenska kyrkan i sin helhet:

a) som i följd af dessa anordningar skulle undgå åtskilliga obehag och komma i en mera behaglig och helsosam ställning;

b) som i ett visst hänseende lättare skulle kunna genomföra den länge önskade omorganisationen af domkapitlen; ty, om kyrkotionden enligt nu gällande grunder ordentligt utginge från hela riket, skulle visserligen uppstå tillräckliga medel att aflöna äfven de domkapitlets ledamöter, som skulle dit inväljas, vare sig af presterna (— 1 eller 2 —) eller af församlingen (— 2 eller fler).

Mot detta alternativ n:o II äro emellertid svåra hinder i vägen, i synnerhet detta, att man genom dess antagande skulle nödgas bryta med den af ålder gällande grundsatsen, att hvarje församling aflönar blott sitt eget presterskap; och detta sättet att lösa frågan möjligen kan förefalla äfventyrligt; och därför har jag icke vågat försöket att inordna detsamma i boställsordningsförslaget, ehuru detta tilltalar mig mest.

I öfverensstämmelse med det först anförda och med hänvisning till den förutnämnda kongl. propositionen med bilagor, lagutskottets betänkande med anledning deraf och Första Kammarens diskussion i ämnet beder jag vördsammast få hemställa,

att Riksdagen för sin del behagade antaga följande Förslag till ecklesiastik boställsordning.

Åt lagutskottet öfverlåtes att i förslaget göra de rättelser och ändringar, som pröfvas lämplige med anslutning till ettdera eller intetdera af de här ofvan framställda alternativen.

Stockholm den 18 januari 1890.

O. W. Redelius.

Förslag

till

Ecklesiastik Boställsordning.

Med ändring af hvad 26 kap. 2 § byggningsbalken och särskilda författningar innehålla häremot stridande förordnas som följer:

I Kap.

Om hvad med boställen förstås och särskilda slag af desamma.

1 §.

1. Såsom boställen anses i denna boställsordning alla de hemman och lägenheter, som äro anslagne till bostad eller aflöning åt biskopar, kyrkoherdar, komministrar, kapellpredikanter och pastoratsadjunkter eller till prestenkesäten, äfvensom de hemman och lägenheter, hvilkas afkomst ingår till presterlig lönerogleringsfond.

2. Boställen, som äro afsedda till löntagares bostad, kallas i denna författning bostadsboställen; och må för hvarje presterlig befattning endast ett boställe såsom bostadsboställe anses, öfriga boställen kallas löningsboställen.

2 §.

Bostadsboställen indelas i tre klasser, och omfattar första klassen: bostadsboställen för biskopar; andra klassen: bostadsboställen för kyrkoherdar; och tredje klassen: bostadsboställen för komministrar, kapellpredikanter och pastoratsadjunkter.

II Kap.

Om laga hus.

3 §.

Å bostadsboställen, förenade med jordbruk, på landet och i stad skola, der ej enligt 5 § undantag medgifvas, finnas följande laga hus: 1) sätesbyggning, 2) visthus, 3) hushållskällare, 4) bryggghus, 5) hemlig-hus, 6) drängstuga, 7) vagnshus, 8) spanmålsbod, 9) stall, 10) fähus, 11) fårhus, eller i fähuset anbringad särskild fårkätte, 12) svinhus, 13) en eller flera lador samt loge eller logar efter behovet.

4 §.

Bostadsboställen utan jordbruk på landet och i stad skola, der ej enligt 5 § undantag medgifvas, vara försedda med dessa laga hus: 1) sätesbyggning, 2) visthus, 3) hushållskällare, 4) bryggghus, 5) hemlig-hus, 6) drängstuga, 7) stall och 8) vagnshus, de tre sistnämnda husen dock å andra och tredje klassernas bostadsboställen endast i det fall att boställshafvaren för tjänsteresor behöfver hålla häst och åkdon.

5 §.

1. Der, i följd af ortens förhållande eller något med jordbruk förenadt bostadsboställes särskilda beskaffenhet, skötsel af får eller svin ej lämpligen kan ega rum, må fårhus eller svinhus kunna uteslutas.

2. Å bostadsboställe af tredje klassen må jemväl följande hus: visthus, bryggghus, drängstuga, vagnshus och spanmålsbod, ett eller flere, uteslutas, när de pröfvas kunna undvaras.

6 §.

Löningsboställen bebyggas efter ty för kronohemman stadgadt är, der ej dessa boställen antingen, med afseende på särskild beskaffen-

het, erfordra derefter lämpade hus, eller ock, såsom brukade gemensamt med bostadsboställen, eller af annan anledning kunna alla eller vissa af de för kronohemman föreskrifna hus undvara.

7 §.

De laga hus, som för hvar boställe föreskrifvas, må uppföras särskilda eller sammanbyggas, efter som, med afseende å belägenheten och ortens sed, lämpligt pröfvas, och må källare under annan byggnad läggas.

8 §.

1. Sätesbyggning å bostadsboställe af första klassen bygges efter ritning, som för hvarje fall af Kongl. Maj:t fastställes.

2. För sätesbyggning å bostadsboställe af andra klassen må föreskrifvas minst fem, högst sju boningsrum jemte kök, skafferi, erforderliga kontor samt en eller två förstugor.

3. För sätesbyggning å bostadsboställe af tredje klassen må föreskrifvas minst fyra, högst fem boningsrum jemte kök, skafferi, erforderliga kontor och en eller två förstugor.

9 §.

1. Sätesbyggning å bostadsboställe uppföres, der läget så medgifver, skild från öfriga hus, på stenfot af minst fem decimeters höjd ofvan jord, med väggar företrädesvis af tegel eller timmer, men äfven, der något af dessa ämnen ej lämpligen kan föreskrifvas, af annat ändamålsenligt, i orten brukligt byggnadsämne. Till byggnaden i öfrigt användas de ämnen, som lämpliga finnas och med ortens sed öfverensstämma. Boningsrummen göras så stora, som behofvet i hvarje fall fordrar, minst tre meter höga, dock att å andra och tredje klassernas bostadsboställen rum å vinden må göras tre decimeter lägre; och skola boningsrummen i allmänhet vara försedda med ugnar af kakel; men äfven ugn eller spis af sten eller ugn af jern må kunna i något rum tillåtas. Framför ugn- eller spisöppningarna anbringas jernplåt eller plansten. Alla boningsrum förses med dubbelfönster, spända tak, olje-

målning å panel, dörrar, dörr- och fönsterinfattningar, samt å väggarne tapeter eller lämplig målning.

2. Öfriga laga hus å bostadsboställen uppföras af ändamålsenliga byggnadsämnen efter ortens sed, till den storlek, behovet i hvarje fall fordrar. Stenfot å dessa hus göres minst tre decimeter hög ofvan jord.

3. Bryggghus skall i allmänhet innehålla ett rum för brygd och tvätt samt, der ej bakugn finnes i sätesbyggningens kök, ett rum för bak med bakugu i ettdera; dock må vid mindre bostadsboställen bryggghus af endast ett rum tillåtas.

4. Stall, fähus och fårhus förses med skullar eller andra foderrum.

10 §.

Sätesbyggning af trä skall inom tid, som för hvarje särskildt fall af synerätt bestämmes, förses med brädfodring eller annan tjenlig beklädnad samt anstrykas med rödfärg eller annan färg. För sätesbyggning af annat ämne äfvensom för andra laga hus å bostadsboställen må efter behovet och ortens sed tjenlig beklädnad och anstrykning föreskrifvas.

11 §.

Alla hus skola läggas och inrättas så, att eldfara, så vidt möjligt, undvikas samt brandförsäkring af desamma ej förhindras eller fördyras.

12 §.

Vid meddelande af föreskrift om storleken, inredningen och öfriga beskaenheter af sätesbyggning å bostadsboställe af andra eller tredje klassen iakttages, att å ena sidan boställshafvarens skälige behof af utrymme tillgodoses och å andra sidan den byggnadsskyldige icke öfver höfvan betungas.

III Kap.

Om byggnads- och underhållsskyldigheten.

13 §.

För bostadsboställe af första klassen gäller hvad särskildt är förordnad i fråga om hvem skyldigheten att bygga och underhålla dertill hörande laga hus åligger.

14 §.

1. Å andra och tredje klassernas bostadsboställen på landet byggas och underhållas alla laga hus af boställshafvaren.

2. Å bostadsboställen af andra och tredje klasserna i stad byggas och underhållas alla laga hus af pastoratet.

15 §.

Å löningsboställen åligger byggnads- och underhållsskyldigheten boställshafvaren.

16 §.

1. Boställshafvare eger rätt att till nybyggnad och iståndsättande af boställes hus samt i öfrigt till husbehof använda boställes skogstillgång.

2. Finnes å boställe skog till afsalu, eger boställshafvaren bekomma hälften af försäljningssumman utan afdrag för provision och bevakningskostnaderna, hvilka bestridas helt och hållet af den andra hälften af försäljningsmedlen. Det som af denna senare hälft återstår, ingår till den byggnadskassa, som i 21 § omtalas.

17 §.

Uppkommande brister å boställes insynade hus skola afhjelpas och nybyggnad af dessa hus verkställas i den mån sådant föreskrifves eller eljest nödigt blifver.

18 §.

1. På det tungan af byggnadsskyldigheten, så vidt möjligt, må lika drabba föregående och efterföljande boställshafvare skall för nybyggnad af de laga hus, hvilkas byggande åligger boställshafvare, årsberäkning ega rum, såsom här nedan sägs; dock att boställshafvare, utan rätt till årsberäkning, verkställer:

a) den nybyggnad, för hvilken vid af- och tillträdessyn företrädaren förklarats skyldig svara och som icke före hans afträde blifvit fullgjord;

b) den nybyggnad, som i följd af brandskada blifver erforderlig, i den mån dylik nybyggnad motsvarar uppburen brandskade-ersättning.

2. All annan nybyggnad af boställshafvares laga hus skall honom godtgöras medelst årsberäkning, som verkställas på det sätt, att då sådan ifrågakommer, synerätten uppskattar nybyggnadskostnaden särskildt för hvar af boställets laga hus och fördelar denna kostnad på det antal år, samma hus efter dess uppförande kan antagas ega bestånd, innan nybyggnad deraf åter blir nödig, samt, efter det härpå sammanräknats hvad på ett år belöper af den uppskattade nybyggnadskostnaden för alla boställshafvares laga hus, bestämmer årsberäkningen efter förhållandet emellan det sålunda sammanräknade årliga nybyggnadsbeloppet och den byggnadskostnad, hvarför synerätten har att tillgodoföra årsberäkning.

3. Till nybyggnad må ock hänföras påläggning af nytt tak äfvensom brädfodring eller annan ändamålsenlig beklädnad å gammalt hus eller ny inredning af sätesbyggnad.

19 §.

Är nybyggnad, för hvilken boställshafvare är till årsberäkning berättigad, af honom verkställd utöfver hvad på hans besittningstid belöper, skall sådan öfverskjutande byggnad, eller öfverbyggnad, efter derå vid bestämmande af årsberäkning för honom skedd uppskattning, honom godtgöras af efterträdaren, med rättighet för denne att genom godtgörelsens utbetalande anses hafva fullgjort nybyggnad för det antal år, hvarför öfverbyggnadsersättning företrädaren tillgodoberäknats, och, om bostället åter afträdes förr än denna tid tilländalupit, att hvad

af den utbetalda ersättningen, enligt nämnda uppskattning, belöper å tiden efter sist berörda afträde utbekomma af den, som då mottager bostället.

20 §.

Derest vid af- och tillträdessyn de laga husen äro i sådant skick, att någon nybyggnad af dem icke erfordras, anses afträdande boställshafvares byggnadsskyldighet vara fullgjord, äfven om han icke skulle hafva verkställt mot hans besittningstid efter årsberäkning svarande nybyggnad.

21 §.

1. För att lätta byggnadsskyldighetens tunga för tredje klassens boställshafvare på landet skall hvarje sådan af pastoratet åtnjuta ett hundra kronor årligen såsom byggnadshjelp.

2. På det att äfven andra klassens boställshafvare på landet må kunna erhålla någon hjälp till fullgörandet af sin betydligt ökade byggnadsskyldighet, skall i hvarje stift finnas en »*de ecklesiastika boställesnas byggnadskassa*» och som skall stå under domkapitlets vård. Till denna kassa inflyta:

a) all den behållna afkastning af ecklesiastika boställesnas skogar, som icke tillfaller boställshafvaren, vare sig afkastningen uppkommer af ordinarie eller extra afverkning eller s. k. beredningshygge;

b) ett års behållen inkomst, sedan aflöning och utskylder blifvit vederbörligen bestridda, efter ecklesiastik tjänsteman utom läroverket, hvilken genom erhållet afsked eller genom afsättning från tjensten afgått, eller som afidit utan att efterlemna enka eller omyndiga barn, hvilka äro till nådår berättigade.

3. Ur denna kassa erhåller, i mån af tillgång, hvarje boställshafvare af andra klassen intill ett hundra kronor årligen såsom byggnadshjelp.

IV Kap.

Om brandförsäkring.

22 §.

1. Boställshafvare vare pliktig att uti allmänt brandförsäkringsverk eller brandstodsförening med reglemente, fastställt af Kongl. Maj:t, eller uti brandstodsförening för helt län med reglemente, fastställt af Konungens befallningshafvande, låta för domkapitlets räkning brandförsäkra alla laga hus till deras fulla värde, äfvensom att sådan försäkring vidmagthålla. Öfver fullgörandet häraf, derom bevis bör inom tid, som domkapitlet bestämmer, af boställshafvaren till domkapitlet öfverlemnas, hålle domkapitlet tillsyn; och svare boställshafvare, som sin pligt härutiinnan försummar, sjelf för brandskada samt bygge nytt upp för hvad som brunnit, utan rätt till årsberäkning såsom förut sagdt är.

2. Är brandförsäkring tagen med vilkor, att afgiften derfor skall betalas på en gång eller under vissa år, må hvad boställshafvare i brandförsäkringsafgift erlagt till godtgörelse på högst tjugu år fördelas af synerätt.

3. Brandskadeersättning uppbäres af domkapitlet, som tillhandahåller boställshafvaren ersättningsbeloppet, hvarvid domkapitlet eger förordna, huruvida, innan lyftning får ske, säkerhet hos domkapitlet skall ställas för medlens användande till återställande af hvad genom branden blifvit förstördt.

4. Uppburen brandskadeersättning skall vid nästa ekonomiska besigtning eller husesyn redovisas.

V Kap.

Om andra byggnader än de laga hnsen samt om fördelning till godtgörande på vissa år af kostnad eller förlust, som boställshafvare kan få vidkännas.

23 §.

1. Finner synerätt att på bostadsboställe, eller dermed i sambruk förenadt löningsboställe, insynadt torp eller fäbodeställe bör bibehållas

eller nytt sådant bör insynas eller insynad qvarn bör qvarblifva, skall boställshafvare der, utan rätt till godtgörelse härför, vare sig medelst årsberäkning eller annorledes, uppföra och underhålla de byggnader, som af synerätten föreskrifvas.

2. Hvad i 1 mom. stadgas om torphus, gälle ock om hus på nyodling, som efter frihetsår återgår till boställe.

24 §.

Alla andra byggnader än de i 3, 4, 6 och 23 §§ omförmälda äro öfverloppshus, hvilka boställshafvaren eger, der efterträdaren ej vill dem efter laga mätning behålla, rätt att bortföra, vare dock pligtig att för byggnadsvirke, som hemtats från boställets skog och icke utgjorts af sådan andel i densammas afkastning, som till husbehof eller utöfver husbehofvet boställshafvaren tillkommit, utgifva ersättning, hvars belopp och användande till boställets nytta synerätt bestämmer.

25 §.

1. Om fördelning till godtgörelse på vissa. år af den kostnad, boställshafvare kan hafva under sin besittningstid fått vidkännas i och för laga skifte, deltagande i vattenafledningsföretag för samfällig jords odling eller förbättring, nybyggnad af kyrka eller andra allmänna hus, uppförande af broar eller anläggning af vägar, gälle hvad derom särskildt är stadgadt, och vare efterträdare ej skyldig att annorlunda än på grund af sådan fördelning vidkännas de kostnader, som i dessa afseenden bort före hans tillträde af bostället utgå.

2. Har nybyggnad eller förbättring eller annan åtgärd, därför boställshafvare förklarats skyldig svara, blifvit af efterträdande boställshafvare verkställd, och kan det visas att denne utan egen försummelse, varit urständsat att utfå den härför bestämda kostnadsersättning hos företrädaren, må den förlust, hvilken sålunda uppstått för efterträdaren, efter synerätts bepröfvande fördelas till godtgörande på vissa, högst tjugu år, räknade från denne boställshafvares tillträde.

VI Kap.**Om egornas vård och bruk.****26 §.**

Boställshafvare skall väl häfda samt i god växtkraft hålla boställets åker och äng, nödiga diken, efter hvad derom stadgadt är, gräfva och vidmagthålla samt, i öfverensstämmelse med den särskilda plan, som angående befintliga hagmarkers ändamålsenliga skötsel må vara faststeld, sådana marker rödja och vårda.

27 §.

1. Boställshafvare skall väl vårda och vidmagthålla trädgård. Om å bostadsboställe trädgård är otillräcklig eller alldeles saknas, bör, der det kan ske med fördel, den gamla utvidgas eller ny anläggas efter ty synerätt skäligt pröfvar. Vid nästföljande af- och tillträdessyn må, om synerätt finner afträdaren icke hafva innehaft bostället så länge, att afkastningen derunder kan anses hafva ersatt utvidgnings- eller anläggningkostnaden, denna kostnad till belopp af högst ett tusen kronor, fördelas af synerätt till godtgörelse på högst tjugu år, räknade från då varande boställshafvares afträde.

2. I afseende på skogens skötsel och vård lände till efterrättelse hvad derom särskildt är stadgadt.

3. Torfmosse skall ändamålsenligt behandlas.

28 §.

1. Om hägnad i egoskilnad mot annans jord gälle hvad derom är stadgadt. Den hägnad, boställshafvare åligger i egoskilnad hålla, skall vid boställets afträdande i fredgilt stånd lemnas.

2. Har till följd af sådan förening, som i 19 § af Kongl. förordningen den 21 december 1857 omförmäles, stängsel i egoskilnad mot annans jord blifvit borttaget eller icke hållits så tätt, att det mot mindre hemdjur gör fred, och upphör den förening att vara gällande, då skall,

om bostället dervid innehafves af annan än den, som föreningen ingått, och synerätten finner kostnaden för återupprättande af det stängsel, bostället bör hålla, uppgå till högre belopp än boställshafvaren anses böra vidkännas, hägnadskostnaden af synerätten fördelas till godtgörelse på det antal år, som skäligt pröfvas, dock icke öfverstigande tjuugu, räknade från den tid, då stängslet blifvit fullbordadt.

2. Inom boställes egoområde vare boställshafvare ej förbunden att hägnad uppehålla, der ej synrätten finner nödigt föreskrifva stängsel omkring ängs- eller betesmark, som af ålder varit inhägnad.

29 §.

1. I fråga om nyodling eller upprödning af beteshage å boställes skogsmark gäller hvad derom stadgadt finnes.

2. Vill boställshafvare för tillämnad odling af kärr, mosse eller annan oländig mark, deraf i dess närvarande skick föga eller ingen afkomst kan erhållas, tillförsäkra sig rätt till frihetsår, enligt hvad derom särskildt stadgadt är, göra anmälan om företaget hos Konungens befallningshafvande, som derefter iakttager hvad gällande författningar i ty fall föreskrifva. När frihetsår beviljas, bestämmer Konungens befallningshafvande om och hvilka byggnader å den odlade lägenheten böra finnas. Virke till dessa byggnader äfvensom till de för odlingen nödiga hägnader jemte erforderligt bränsle eger boställshafvaren, under den tid han innehar äfven sjelfva bostället, hemta från dess skogsafkastning; men, sedan han afträdt bostället, åtnjuter han icke annan rätt till afkastning af skogen, än att derifrån, så vidt då varande innehafvare af bostället ändock kan från skogen få sitt virkesbehof fylldt, virke till hägnad i odlingslägenhetens yttergränser och till byggnadernas hållande i försvarligt skick må tagas efter utsyning af vederbörande skogstjensteman.

3. Vid frihetsårens slut skall den odlade lägenheten, till åker och äng behörigen häfdad, jemte hägnader och byggnader i försvarligt skick till bostället afträdas utan ersättning.

4. Med odling genom flåhackning och bränning af torf förhålles, enligt hvad derom särskildt är stadgadt.

30 §.

Har någon boställshafvare nedlagt betydligare kostnader på sitt boställe till vattenafledning, stenrödning, täckdikning och planering,

nyodling, inköp af större mängder gödningsämnen m. m. och derigenom märkbart förbättrat bostället, må synerätten, der så skäligt pröfvas, kunna fördela kostnaden på högst tjugu år, räknade från arbetets fullbordande.

VII Kap.

Om öfverträdelse af nyttjanderätt till boställe.

31 §.

1. Hvad boställe tillhör eller från dess egor är hemtadt och icke till dess årliga afkastning räknas kan, må ej bostället afhändas, utan att sådant är särskildt tillåtet, ej heller skogseffekter, äfven om de kunna anses tillhöra boställets årliga afkastning. Gödsel får icke bortföras från boställe, förenadt med jordbruk. Stråfoder må boställshafvaren icke förr än vid afträdestiden från sådant boställe bortföra utan särskildt tillstånd. Detta sökes, om det äskas, för längre tid än ett år hos synerätt och eljest hos Konungens befallningshafvande. Vid pröfning af ärendet tages i noggrant öfvervägande, huruvida det begärda tillståndet, utan skada för bostället, kan med hänsyn till der befintliga förhållanden meddelas med eller utan vilkor. Innan dylikt ärende hos Konungens befallningshafvande afgöres, skall domkapitlets yttrande inhemtas. Har boställshafvaren, när han skall afträda bostället, foder öfver, hembjude det efterträdaren. Vill han det ej lösa efter pris, som, der öfverenskommelse härom icke annorlunda träffas, varder bestämdt af tre gode män, utsedde i den ordning lagen om skiljemän den 28 oktober 1887 angående val af sådana stadgar, må afträdaren bortföra fodret.

2. Gör boställshafvare åverkan å bostället eller öfverträder han eljest sin nyttjanderätt, straffes så som i fråga om sådana förseelser, begångna af brukare utaf lejd jord, finnes stadgadt; vare ock skyldig ersätta all skada.

VIII Kap.

Om af- och tillträde.

32 §

1. Med afträde å de löningsboställen, som skola vara i författningssenlig ordning utarrenderade, förhålles efter allmän lag.

2. Alla andra boställen afträdas såsom hittills den 1 maj; inrymme dock afträdaren från den 1 mars honom, som efter kommer, halfva husen.

3. Året före afträdet skall, om tillträdaren sådant påkallar, afträdaren låta åt tillträdaren verkställa erforderligt höstbruk och sådd emot ersättning, som, i brist af åsämjande, bestämmes af tre gode män, utsedda i den ordning, lagen om skiljemän den 28 oktober 1887 i fråga om val af sådana föreskrifver; dock att tillträdaren anskaffar utsäde.

4. Är vid tiden för boställets afträdande icke bestämdt, hvem som kommer att boställe tillträda, skall domkapitlet föranstalta, att bostället emellertid varder behörigen brukadt och vårdadt, intill dess det sammas skötsel och vård kan af tillträdare öfvertagas.

5. Å alla med jordbruk förenade boställen vare afträdaren skyldig att utan ersättning tillhandahålla efterträdaren den efter vanliga förhållanden nödiga gödsel till första höst- och vårutsädet; dock att inköp af artificiella gödningsämnen ej må afträdaren åläggas.

IX Kap.

Om tillsyn å boställen samt om ekonomiska besigtningar och husesyner.

33 §.

Domkapitlet bör egna noggrann tillsyn däröfver, att inom stiftet belägna boställen varda till hus och egor behörigen vidmagthållna, samt att boställshafvare ej lemnas tillfälle genom försummande af honom åliggande byggnads- och underhållningsskyldighet, till förnärmande af boställets och efterträdares rätt, ådraga bostället större husröta, än som kan af den försumliges tillgångar gäldas. Anser domkapitlet boställets

rätt vara genom något af domstol eller annan myndighet meddeladt beslut förnärmat, skall domkapitlet föranstalta, att beslutet varder i behörig ordning öfverklagadt.

34 §.

Å alla boställen skola för tillsyn å deras häfd till hus och jord hållas ekonomiska besigtningar, så ofta sådane nödige finnas och sist å femte året efter det, då husesyn eller ekonomisk besigtning näst förut å bostället förrättats.

35 §.

Domkapitlet skall före utgången af februari månad hvarje år till Konungens befallningshafvande insända uppgift på de boställen, å hvilka ekonomiska besigtningar böra under året hållas; egande domkapitlet att i händelse af särskildt behof äfven å annan tid ekonomisk besigtning å visst boställe hos Konungens befallningshafvande äska.

36 §.

Dessa besigtningar förrättas efter Konungens befallningshafvandes förordnande, på landet af kronofogden i orten eller annan kronobetjent, biträdd af två nämndemän, och i stad af magistratsperson med biträde af två utaf magistraten utsedde sakkunnige män. Dessa biträden kallas af förrättningsmannen.

37 §.

1. Såsom jäf mot förrättningsman gäller: om han är med boställshafvare uti den skyldskap eller det svågerlag, som i 13 kap. 1 § rättegångsbalken om jäf mot domare sägs; eller om förrättningsman är boställshafvares vederdeloman eller uppenbare ovän; eller om förrättningsman eller den, som står till honom i sådan skyldskap eller svågerlag, som nämndt är, eger i målet del eller eljest kan af förrättningen vänta synnerlig nytta eller skada, dervid dock den omständighet, att förrättningsman eller hans bemålde skyldeman, såsom medlem af församlingen, är byggnadsskyldig, ej må såsom jäf räknas. Har förrättningsman å tjenstens vägnar rättegång med boställshafvare, eller

söker någon sak med förrättningsmannen eller tillfogar honom något med ord eller gerning i uppsåt att honom dermed jäfvig göra, det må ej heller för jäf räknas.

2. Vet förrättningsman, att sådant jäf mot honom är, anmäl det genast och utan att dag till förrättningen utsätta hos Konungens befallningshafvande, som förordnar annan förrättningsman.

38 §.

Förrättningsman utsätter tid för de åt honom uppdragne ekonomiska besigtningar, med iakttagande, att de hållas å tjenlig årstid och att, der så ske kan, besigtningar i samma ort förrättas omedelbart efter hvarandra.

39 §.

Om tiden för besigtningen skall förrättningsmannen minst sex veckor förut underrätta domkapitlet, som dels förordnar vederbörande kontraktsprost eller annat ombud att å domkapitlets vägnar vid besigtningen närvara, dels ock, när församlingsrätt ifrågakommer, föranstaltar, att kyrkostämman för utväljande af ombud för församlingen att dess rätt vid besigtningen bevaka varder hällen. Öfriga parter skola minst fjorton dagar före besigtningen till densamma af förrättningsmannen kallas.

40 §.

När förrättningsman bevisligen iakttagit hvad enligt nästföregående § honom åligger samt erhållit underrättelse, att ombuden blifvit utsedda, må parts eller ombuds uteblifvande ej utgöra hinder för besigtningens företagande.

41 §.

Anmäles vid förrättningen jäf mot förrättningsman, skall han beslut deröfver meddela och om jäfvet pröfvas lagligt inställa förrättningen och om förhållandet göra anmälan hos Konungens befallningshafvande, som derefter förordnar annan förrättningsman. Ogillas jäfvet,

skall förrättningen fortgå; vederbörande obetaget att i sammanhang med hufvudsaken klaga öfver beslut, hvarigenom jäfsanmärkning ogillats.

42 §.

Vid besigtningen åligger förrättningsmannen:

1:o) att affordra boställshafvaren redovisning för byggnadsbidrag, husröte- eller brandskadeersättning eller andra medel, hvilka böra för boställets räkning redovisas;

2:o) att anmärka huru tillståndet med egendomen befinnes i de delar, hvilka enligt denna boställsordning kunna utgöra föremål för uppmärksamhet;

3:o) att i penningevärde uppskatta befunna brister, som kunna utan nybyggnad afhjelpas, samt utsätta tid, hvarigenom sådana brister, derest förrättningen vinner laga kraft, böra genom vederbörande vara afhulpna;

4:o) att så väl vid förrättningens afslutande tillkännagifva som ock i instrumentet anteckna, att den med förrättningen missnöjde, vid förlust af rätt till vidare talan, eger inom 30 dagar efter förrättningens afslutande anmäla sig hos domaren med begäran om laga syn.

43 §.

1. Äro icke inom den tid, som vid ekonomisk besigtning blifvit bestämd för anmärkta bristers afhjelpande, desamma afhulpna, och har ej hos kontraktsprosten blifvit styrkt att förrättningen öfverklagats, anmäla kontraktsprosten förhållandet skyndsamlingen hos domkapitlet, som har att vidtaga de åtgärder, hvilka pröfvas nödiga till bevarande af boställets och efterträdares bästa antingen medelst begäran hos öfverexekutor att genom dess embetsåtgärd bristerna må blifva för lega på den försumliges bekostnad afhulpna, eller genom beredande af erforderlig säkerhet hos honom för husrötebeloppet.

2. Har vanvård blifvit vid besigtningen anmärkt, bör domkapitlet påkalla laga syn.

44 §.

1. Kronobetjent och nämndeman erhålla för ekonomiska besigtningar, reseersättning och dagtraktamente enligt hvad i gällande rese-

reglemente bestämmes. Magistratsperson samt konsistoriombud njuta reseersättning och dagtraktamente lika som kronofogde och de magistratsperson biträdande sakkunnige män lika som nämndemän.

2. Dessa ersättningar äfvensom lösen för ett exemplar af instrumentet, som skall vid bostället förvaras, gäldas å första klassens bostadsboställen och de löningsboställen, som af biskopar innehafvas eller skola vara i författningens ordning utarrenderade, af boställshafvare, å boställen i lappmarken af lappska ecklesiastikfonden, men å hvarje annat boställe af kyrkans medel eller, om sådana saknas, af pastoratet; dock att, der besigtning i följd af någon vederbörandes tredska eller försummelse särskildt påkallas, kostnaden för sådan besigtning bör af den tredskande eller försumlige gäldas.

45 §.

Husesyn förrättas å tjenlig årstid, på landet af domare jemte minst två, högst sex nämndemän, allt efter som domaren pröfvar nödigt, samt i stad af rådstufvurätt. Egande å landet domaren och i stad rådstufvurätten att till rättens biträde vid synen, der så finnes behöfligt, tillkalla byggnadskunnig person.

46 §.

Hysesyn är antingen laga syn eller af- och tillträdessyn.

47 §.

Laga syn hålles, då missnöje mot ekonomisk besigtning blifvit anmaldt, äfvensom då laga syn af domkapitlet äskas eller för tillämnad nybyggnad af byggnadsskyldig begäres.

48 §.

1. Af- och tillträdessyn hålles i anledning af ombyte utaf boställshafvare.

2. Å boställe, förenadt med jordbruk, skall sådan syn hållas året

näst före afträdet, när så tidigt ledigheten inträffat och bestämdt är hvem som efter afträdares skall bostället öfvertaga, att syn kan nämnda år å tjenlig årstid medhinnas. Kan syn ej det året hållas, må den ega rum under afträdesåret, sist inom sex månader efter afträdet.

3. Å boställe utan jordbruk vare af- och tillträdessyn ej nödig, der ej byggnads- och underhållsskyldighet åligger boställshafvaren, eller denne eller vederbörande byggnadsskyldig senast vid afträdestiden sådan syn hos domkapitlet äskar, eller domkapitlet eljest finner syn böra hållas. Af- och tillträdessyn bör i dessa fall förrättas, der så ske kan, året före afträdet och sist inom sex månader efter detsamma.

4. Då boställe för allmän kassas räkning stått under domkapitlets förvaltning, vare i anledning af dess afträde af- och tillträdessyn ej nödig med mindre sådan syn å någondera sidan äskas; börande efterträdande boställshafvare, om han påyrkar syn, sist en månad efter tillträdet derom hos domkapitlet göra framställning. Mottager boställshafvare boställe af domkapitlet utan af- och tillträdessyn, svare sedan för allt hvad domkapitlet under dess besittningstid i afseende på boställets bebyggande, underhåll och vård ålegat.

49 §.

När af- och tillträdessyn bör ega rum, skall domkapitlet med öfverlemnande af instrumentet öfver sista ekonomiska besigtning, om sådan senare än husesyn hållits, i god tid af- och tillträdessyn begära hos domaren på landet eller rådstufvurätten i stad.

50 §.

1. Då syn är begärd, skall domaren eller rätten dels utsätta tid för densamma och derom underrätta Konungens befallningshafvande med begäran vid af- och tillträdessyn att, derest till bostället hör skog, som hel och hållen eller delvis står under boställshafvarens vård och för hvilken viss hushållningsplan är fastställd, skogstjensteman måtte förordnas att vid synen biträda, dels kungöra tiden minst två månader förut för domkapitlet, som förordnar vederbörande kontraktsprost eller annat ombud att å dess vägnar vid synen närvara, äfvensom, der församlings rätt ifrågakommer, ombesörjer, att kyrkostämman för utväljande af ombud till bevakande af församlingens talan varder hållen, dels ock

föranstalta, att öfriga parter varda minst fjorton dagar, om de inom pastoratet bo, eljest en månad före synen till densamma kallade; börande domaren låta genom kronobetjent nämnd till synen kalla.

2. Skall vid afträdet boställe af domkapitlet för allmän kassas räkning öfvertagas, och är, då kallelse till af- och tillträdessyn, enligt hvad nu sagdt är, utfärdas, den löntagare nämnd, som efter domkapitlet kommer att bostället tillträda, då bör jemväl sådan löntagare genom domkapitlets försorg till synen kallas.

3. Sist vid synens början skola synerätten tillhandahållas af domkapitlet bevis att hvad domkapitlet enligt 1 och 2 mom. af denna paragraf åligger blifvit behörigen fullgjordt samt af vederbörande kyrkostämмоordförande intyg, hvilka församlingsombud blifvit utsedda.

51 §.

Syn må ej uppehållas deraf, att behörigen kallad part eller utsedt ombud uteblifver.

52 §.

Vid laga syn behandlas de ämnen, som blifvit enligt denna boställsordning till sådan syn hänskjutna. Ej må vid laga syn årsberäkning för nybyggnad bestämmas.

53 §.

Hvad i 42 § 1 mom. stadgas för ekonomisk besigtning, gälle äfven för af- och tillträdessyn, och iakttages derjemte vid sådan syn följande af synerätten:

1. Efterses och antecknas i hvad mån förut föreskrifna nybyggnader, förbättringar och andra åtgärder blifvit verkställda.

2. Är sedan sista ekonomiska besigtning eller husesyn hus, som bör vid bostället finnas, nybygdt, tillses, huruvida det är i öfverensstämmelse med gifna föreskrifter samt i öfrigt ändamålsenligt och med omsorg uppfördt. Synerätten meddele derefter beslut, huruvida huset må, i befintligt skick eller sedan derå anmärkta felaktigheter och brister blifvit afhjelpna, insynas, eller om det skall alldeles utdömas.

3. Hvarje bostället i öfrigt tillhörande hus besigtigas. Finnes

hus vara så bristfälligt, att det icke vidare kan för sitt ändamål användas eller med fördel bättras, skall det utdömas samt byggandet af nytt föreskrifvas, och skall dertill utses plats, hvilken, så vidt utan skada för bostället eller oskälig tillökning i den byggnadsskyldiges tunga ske kan, efter tillträdarens önskan lämpas. Utdömes eller felas sätesbyggning å bostadsboställe af första klassen, hänvisas vederbörande att om ritning och fastställelse derå, efter hvad derom föreskrifvet är, föranstalta. Utdömes eller felas annat hus, bestämmer synerätten storleken, inredningen och öfriga beskaffenheten af det nya samt uppgör kostnadsförslag.

4. Nödiga förbättringar å hus, som anses böra bibehållas, föreskrifvas, med utsättande af därför erforderlig kostnad.

5. Boställets egor besigtigas. De brister, afträdaren låtit komma sig till last i afseende på åkerns häfdande, öfriga egors skötsel och vård, hägnaders och dikens anbringande och underhåll samt torfmosses behandling, allt efter hvad för hvarje fall är stadgadt, antecknas, de åtgärder och förbättringar, som i följd deraf erfordras, föreskrifvas och kostnaden för desamma utsättes. Finnes antaget brukningssätt uppenbart leda till skada för bostället, föreskrifves nödig rättelse.

6. Om till bostället hör skog, för hvilken hushållningsplan är fastställd, skall, så vidt denna skog står under boställshafvarens vård, noggrann undersökning af skogsskötseln anställas. År andel i den behållna afkastningen tillerkänd boställshafvaren, skall af kostnaden för afhjelpandet af anmärkta brister i afseende å fröträd och skogsåterväxt påföras afträdaren lika andel, som han egt att af den behållna afkastningen tillgodonjuta. På enahanda sätt förfares i fråga om värdet af sådant för afhjelpande af brister å boställets hus och hägnader behöfligt virke, som ej kan hemtas från den afträdarens besittningstid enligt hushållningsplanen tillhörande skogsafkastning.

7. Vinnes utredning derom, att åkerjordens behöriga gödning försumrats, ålägges afträdaren att tillföra bostället gödningsämnen efter ty skäligt pröfvas.

8. Årsberäkning bestämmes för ej mindre den utaf afträdaren under hans besigtningstid verkställda nybyggnad, för hvilken han är till årsberäkning berättigad, och för hvilken årsberäkning ej förut blifvit fastställd, än äfven dylik nybyggnad, som vid synen föreskrifves.

9. I händelse afträdaren antingen verkställt öfverbyggnad, såsom i § 19 sägs, eller försummat den nybyggnad, honom ålegat, vare sig utan rätt till årsberäkning, eller mot rätt till årsberäkning, så vidt på

hans besittningstid belöper, uppskattas värdet af öfverbyggnaden eller den försummade nybyggnaden.

10. Beslut meddelas om fördelning på vissa år af kostnad eller förlust i de fall, då sådan fördelning enligt denna författning är medgifven.

11. Tid utsättes, inom hvilken af synerätten föreskrifna arbeten skola vara verkställda.

12. I allt annat, hvartill denna boställsordning föranleder, anställes undersökning och meddelas föreskrift.

54 §.

1. På grund af hvad vid af- och tillträdessyn af rätten blifvit bestämdt skall, der så erfordras, emellan afträdare och tillträdare upprättas och i synerättens utslag införas liqvid, fullständigt upptagande å ena sidan alla de belopp, hvilka påförts afträdaren, och å andra sidan allt hvad honom tillgodoförts.

2. Liqviden, som inrättas efter hvad behovet i hvarje fall fordrar, skall tydligt utvisa hvad afträdaren eller tillträdaren blifver skyldig eller får till godo.

55 §.

Har af- och tillträdessyn hållits före afträdet, må afträdaren vid uppgörelse med tillträdaren tillgodoräkna sig kostnaden för de afträdaren ålagda arbeten, som han före afträdet verkställt. Efter afträdet må han ej befatta sig med några arbeten å bostället, utan skall hvad då brister af det, som på honom ankommer, verkställas af tillträdaren mot rätt till därför upptaget kostnadsbelopp, hvilket skall af afträdaren nedsättas hos domkapitlet och icke må af tillträdaren lyftas, innan domkapitlet härtill lemnat tillstånd med eller utan vilkor om säkerhets ställande hos domkapitlet för medlens användande. Nödiga föreskrifter i dessa hänseenden skola i synerättens utslag meddelas.

56 §.

I det fall, som i 50 § 2 mom. afses, skall, sedan rättsförhållandet emellan afträdaren och domkapitlet bestämts, synerätten, efter ty ske kan, emellan domkapitlet och efterträdande löntagare skilja.

57 §.

1. För husesyner njuta domare, nämnd och skogstjensteman reseersättning och dagtraktamente enligt gällande resereglemente, ordförande och ledamot i rådstufvurätt samt konsistoriombud reseersättning och dagtraktamente, ordföranden lika som häradshöfding, ledamot lika som nämndeman och konsistoriombud lika som kronofogde, samt biträdande byggnadskunnig person godtgörelse efter synerättens bestämmande. Till kostnad för husesyn räknas jemväl lösen för ett exemplar af syneinstrumentet, hvilket skall vid bostället förvaras.

2. Kostnaden för husesyn skall gäldas för boställe af första klassen samt de löningsboställen, som innehafvas af biskopar eller äro i författningens ordning utarrenderade, af vederbörande boställshafvare, för boställen i lappmarken af lappska ecklesiastikfonden, och för hvarje annat boställe af kyrkans medel, eller, om tillgång saknas, af pastoratet, der icke synerätten finner vare sig att synen blifvit utan giltig orsak påkallad, eller ock att, när synen egt rum efter anmälan om vanvård, anmärkningen varit befogad, i hvilka händelser den skyldige skall åläggas att af synekostnaderna gälda hvad synerätten skäligen profvar.

58 §.

Om fullföljd af talan mot syne- eller rådstufvurätts äfvensom mot hofrätts beslut i dessa mål, gälle hvad derom är stadgadt; och skall domstolen meddela fullständig underrättelse om hvad i sådant afseende är att iakttaga.

59 §.

Inom fjorton dagar efter afslutande af ekonomisk besigtning eller husesyn skall ett exemplar af besigtningens- eller syneinstrumentet för domkapitlets räkning afgiftsfritt till konsistoriombudet öfversändas. Inom samma tid tillhandahållas vederbörande parter mot lösen nödiga exemplar af instrumentet antingen å förrättningsstället eller å annat ställe inom häradet eller tingslaget, derom vid förrättningsens slut underrättelse meddelas.

60 §.

Vederbörande byggnads- och underhållsskyldig skall inom en månad efter förloppet af den tid, då, enligt hvad honom genom synerätts laga kraft egande beslut förelagdt blifvit, anmärkta brister och felaktigheter bort vara afhulpne eller föreskrifven nybyggnad verkställd, om fullgörandet till domkapitlet ingifva anmälan, vitsordad, för annan byggnads- och underhållsskyldig än boställshafvare, af denne, och, beträffande boställshafvaren åliggande arbeten, af två utaf församlingen för sådant ändamål å kyrkostämman utsedda ombud. Försummar byggnads- och underhållsskyldig hvad nu sagdt är, skall öfverexekutor, på anmälan härom af domkapitlet, vidtagna erforderliga åtgärder för verkställighet på den försumliges bekostnad af hvad eftersatt blifvit. Skulle hvad domkapitlet såsom boställshafvare blifver ålagdt ej fullgöras, eger församling eller efterträdande boställshafvare verkställighet hos öfverexekutor påkalla.

X Kap.**Allmänna bestämmelser.**

61 §.

Instrument öfver ekonomiska besigtningar och husesyner samt andra bostället rörande handlingar skola, jemte förteckning å desamma, af boställshafvare derstädes eller i kyrkan förvaras, vid besigtningar och syner tillhandahållas samt vid afträde till efterträdaren öfverlemnas.

62 §.

Hvad för boställshafvare i denna boställsordning är föreskrifvet gälle äfven för arrendator eller brukare, som är i författningsenlig ordning antagen, samt, i tillämpliga delar, äfven för domkapitlet för den tid, domkapitlet för allmän kassas räkning boställe innehafver.

63 §.

Finner synerätt till boställe hörande jordbruk vara af så obetydlig omfattning, att för boställen med jordbruk gifna bestämmelser till större eller mindre del synas icke derå tillämplige, eger synerätten förordna, om och i hvilken mån beträffande sådant boställe skola tillämpas för boställen utan jordbruk meddelade stadganden.

64 §.

Sedan bestämdt blifvit, hvilka hus skola å boställe finnas, eller förordnande enligt 63 § meddelats, må, utan hinder deraf att beslut härutinnan vunnit laga kraft, synerätt, på grund af sedermera inträffade förändrade förhållanden, i dessa afseenden annorlunda förordna.

65 §.

För pastorat, bestående af både lands- och stadsförsamling, skall Konungens Befallningshafvande först bestämma, huru stor lott af byggnads- och underhållsskyldigheten å andra och tredje klassens bostadsboställen skall påläggas stadsförsamlingen; hvarefter synerätt verkställer fördelningen emellan församlingen och boställshafvaren så att en hvar bland dessa får särskilda af de laga husen att bygga och underhålla.

66 §.

Då löntagare, som saknar visst boställe, är berättigad till fri bostad, skall bostadens beskaffenhet lämpas efter hvad derom för motsvarande boställe är stadgadt.

67 §.

1. För andra klassens bostadsboställen på landet i Skåne gäller fortfarande hvad derom särskildt är stadgadt.
2. Der eljest å viss ort eller för visst boställe, i följd af sär-

skildt stadgande, öfverenskommelse eller annan giltig grund, i fråga om hvem byggnads- och underhållsskyldigheten åligger eller om fördelningen af densamma, ett annat förhållande eger rum, än som öfverensstämmer med hvad derom i allmänhet varit stadgadt, tillämpas fortfarande hvad sålunda hittills undantagsvis varit härutinnan gällande.

XI Kap.

Om tillämpning af denna boställsordning och öfvergångsstadganden.

68 §.

1. Denna boställsordning skall, med iakttagande af hvad här nedan sägs, tillämpas från och med den 1 maj 1894.

2. Hittills utnämnd löntagare vare ej, mot sitt bestridande, underkastad andra än de före denna boställsordnings utfärdande gällande föreskrifter i afseende på de laga husens byggande och underhåll; och skall boställsordningen i detta afseende, så länge den ej är för boställshafvaren gällande, icke heller för annan, som å boställe är byggnadsskyldig, tillämpas.

3. Den rätt, som i följd af särskildt stadgande eller landssed hittills på vissa orter må tillkomma afträdande boställshafvare att efter sitt afträdande njuta skörden af den näst förut å bostället utsådda höstsäden, vare ej gällande för löntagare, som härefter utnämnes; dock vare löntagare, som efter denna boställsordnings utfärdande först tillträder boställe, hvarmed sådan rätt varit förenad, och hvilken af sådan orsak går förlustig höstgrödan under tillträdesåret, berättigad att få sin sålunda uppkomna förlust af synerätt fördelad till godtgörelse på tjugu år, räknade från denne boställshafvares tillträde.

4. Hvad för vissa stift är i fråga om ersättning för odlingsarbeten å prestboställen genom särskilda Kongl. bref stadgadt skall härefter tillämpas endast beträffande de odlingar, hvilka äro påbörjade före denna boställsordnings utfärdande.

5. De laga hus, som blifvit uppförda innan denna boställsordning, efter hvad nu sagdt är, skall tillämpas, må ej, der de enligt förut gällande stadganden, äro godkända eller antagliga, utdömas därför att de ej med boställsordningen öfverensstämma.

69 §.

Vid den af- och tillträdessyn, som å boställe hålles i anledning af första härefter inträffande ombyte af boställshafvare, skall synerätten dels i den mån förhållandena sådant påkalla, enligt förut gällande stadganden, bedöma afträdares byggnads- och underhållsskyldighet samt rättsförhållandet emellan honom och tillträdares, dels ock, så vidt stadgandena i 68 § 2 mom. medgifva, med tillämpning af denna boställsordning, bestämma hvilka laga hus böra å bostället finnas samt hvem byggnads- och underhållsskyldigheten af de samma härefter skall åligga. De hus, som dervid till byggnad och underhåll från en till annan öfvergå, skola i fullgodt stånd lemnas; och böra förty alla å dessa hus vid synen anmärkta brister afhjelpas eller ersättas af den, hvilken dessa bristers afhjelpande, enligt förut gällande stadganden, ålegat.

70 §.

Hittills utnämnd löntagare, som boställe tillträdt och i anledning af hvars tillträde af- och tillträdessyn hållits innan tillämpning af denna boställsordning vidtager, göre vid husesyn anmälan, om han åstundar, att denna boställsordning må redan under hans besittningstid vinna tillämpning; dock må tillämpning å tredje klassens boställe ej ega rum, utan att samtidigt dermed boställsordningen tillämpas äfven på andra klassens boställe i samma pastorat, och tvärt om; och gånge med sådan anmälan så, som synerätten pröfvar skäligt.
